

Темата за войната и помирението в „Илиада” от Омир

(литературно интерпретативно съчинение)

Поемата „Илиада” на Омир е част от културното наследство на цялото човечество. В нея художествено е отразен животът на древните гърци. Старогръцката литература определя нравствената тематика в по-нататъшното развитие на литературата. Произведението на Омир „Илиада” отразява развитието на елинската култура в продължение на векове.

Темата за войната и помирението е обект на художествена интерпретация в „Илиада”. Войната и мирът са най-същностните събития в живота на древните елини. Те са неотделима част от живота на хората в древността. Ако в мирно време с труд се добиват материалните блага, то в годините на война победителите се сдобиват с богата плячка. Следователно войната е естествено продължение на мира, нормален начин за изхранване на колектива, необходимо средство за защита на общността от врагове и за извоюване на нови територии. Но епическият поет смята, че от друга страна войната е античовечно нечовешко явление, затова на хората е нужен мир, нужно е помирение. Древните гърци хармонизират своя свят, в който войната и мирът съществуват едновременно. В Омировата творба непрекъснато се редуват сцени на война и мир, на хармония и дисхармония. За Омир те са тясно свързани. Творбата започва с война и свършва с помирение. В Омировата „Илиада” се преплитат представите за войната и мира. Освен като битки, кръвопролития и смърт, войната може да бъде разгледана и от друг ъгъл. Война, специално в „Илиада”, е и гневът. Но както след всяко зло идва добро, и след всеки проливен дъжд на небето изгрява слънце, така и след всяка война неминуемо идва мир. И ако войната е гневът, то мирът следва да бъде примирението с него.

Поемата „Илиада” започва с възпяване на „гибелния гняв” на гръцкия воин Ахил. Връзката между Агамемнон и ахейския предводител е гордостта. Агамемнон е нагъл, високомерен, себелюбив, горд и несправедлив Ахил пък, от своя страна, има воинска чест и достойнство, които са силно наранени от Агамемнон. Накърненото му достойнство и воинска чест са потъпкани и „Ахил богоравен” не може да се примири с това. Гневът на ахейския воин е породен главно от високомерието, алчността и страхливостта на цар Агамемнон. Причината да даде воля на своя гняв – Агамемнон несправедливо иска да отнеме на Ахил пленницата Бризеида – е само повод да даде израз на чувствата си,

потискани дълго време. Този път обаче е засегнато воинското му достойнство. Свадата между Ахил и Агамемнон е своеобразна форма на воюване. Големият им конфликт е реално следствие от човешките взаимоотношения, оказали се в дисхармония с нравствените закони на родовете и междуплеменната етика. Те са неукротими в гнева си и сякаш у тях е отразена огнената стихия на обидата и отмъщението, което изпитват боговете. След тази разтърсваща сцена Омир описва отношенията между Ахил и неговата майка - морската богиня Тетида. Така древногръцкият рапсод очертава контраста между сцените на гняв и обич. Майката дарява чедото си с топлота и обич. Тетида успокоява сина си Ахил. Със своята майчинска любов и привързаност тя му внушава спокойствие и душевен мир. Преди да започне войната Ахил има избор – да участва в нея и добивайки необикновена слава, да загине млад, или да остане в родината си и да живее дълго и безславно. Ахил избира пътя на славата. В сърцето му обаче няма омраза към троянците, а уважение към достоен враг. Троянците стават негови лични противници едва след убийството на Патрокъл. Точно смъртта на най-добрия приятел на Ахил е причина ахейския пълководец да се помири с цар Агамемнон. Тук се показва друго качество на сина на Пелей - вярност към приятелството. Той пристъпва думата си, за да защити честта на Патрокъл. Но след помирието с Агамемнон, за съжаление, започва още една война, която е много по-страшна от предишната.

Тази толкова страшна война, която започва Ахил, е с Хектор. В случая с Агамемнон той е само засегнат, засегнато е и неговото достойнство. Той се отказва от битките, но нищо повече. Ахил отново е засегнат, този път от Хектор. Ахил жадува смъртта на човека, погубил приятеля му. И мирът отново не закъснява. Докато „във войната” с Агамемнон мирът е единствено благороден, в този случай той не е. По-скоро мирът е трагичен. Ахил се примирява със смъртта на Патрокъл, до някаква степен, разбира се, чак когато вижда Хектор мъртъв, повален в прахта. Троянският принц не заслужава подобна съдба, защото това е време на война, време на битки и убийства, а войната е „игра”, в която няма правила и всичко е позволено. Действията на Хектор до някаква степен са оправдани. Той се бие за честта на родината си. Не е искал да убие точно Патрокъл, за да нарани Ахил. Във войната всеки убива, без да се замисля кого ще нарани с тези си действия. Патрокъл е мъртъв и дори Ахил да убие Хектор, това няма да върне приятеля му.

Друг момент на противопоставяне в „Илиада” е сцената на сбогуването между троянския воин Хектор и жена му Андромаха. Поетът запознава читателите с Хектор при една красива и наситена с емоции раздяла. Преди троянският принц е убивал безпощадно ахейците на бойното поле. В сърцето му е нямало милост, а само гняв и омраза. Но при вида на жена си Андромаха и малкия си син Астианакс, той се превръща в любящ съпруг и баща. В сърцето му вече няма място за омраза и ярост, а само за обич и привързаност към семейството му. Срещата със семейството се отличава с топлина и сърдечност. Хектор се превръща от храбър боец в любящ съпруг и баща. Ярко

доказателство за неговата обич е обръщението към Андромаха „мила съпруго”. Любовта към семейството е голяма, но патриотизмът му не позволява да остане при своите. Омир цели именно това - да покаже, че във всеки човек има добро и лошо, омраза и любов. Хектор ще излезе на бойното поле и ще започне да воюва, но в този момент душата му е в мир. Над личното, над съдбата на семейството, войнът твърдо поставя един висш дълг – към родината. Нито за миг той не се отказва от своето призвание. За него, както за всеки герой от класическия героичен епос, колективните интереси стоят над личните. Чувството за дълг на Хектор прераства в патриотично самосъзнание. Та нали, ако той – най-храбрият сред троянците, не защити родината, няма да се увенчае със слава, няма да послужи за пример. Хектор страда за съдбата на Андромаха и сина си Астианакс, но въпреки това избира да влезе в боя. Героят е поставен пред съдбовен избор, което прави образа му драматичен. XV!!! песен „Прощаването на Хектор с Андромаха” представя контрастна сцена на военния свят. Посланието на Омир е, че войната лишава човека от възможността да обича и разрушава интимния му свят.

В „Илиада” непрекъснато са съпоставяни войната и мирът. Самото произведение започва с гняв и озлобление. Въпреки че Троянската война завършва с разрушаването и опожаряването на Троя, Омир избира друг финал за произведението си. Ахил смирява яростта и озлоблението си и връща тялото на Хектор на баща му. Омировата творба започва с гняв и завършва с примирение. Тук отново е даден пример за противопоставянето на войната и мира.

Произведението „Илиада” е изградено на базата на сравнението и контраста. В него се преплитат сцени на хармония и дисхармония, на душевен мир и „гибелен гняв”. Мирът и войната са представени като едно цяло. Колко би бил скучен нашият живот без изпитанията и проблемите, през които ежедневно трябва да преминаваме, а колко би бил тъжен, ако ги нямаше моментите на радост и щастие. Докато светът съществува, ще има и помирение, мир, и война, защото всеки човек има и добра и лоша страна – той носи в себе си по малко от двете, но едното е по силно изразено от другото.

Всъщност „Илиада” е поема не само за Троянската война, но и за „гнева на Ахил”. С този гняв започва поемата и с неговото надмогване завършва.

Войната и помирението са разкрити и при изковаването на щита на сина на Тетида. Художествен израз на контраста между войната и мира са сцените от човешкия живот, изваяни от Хефест върху щита на Ахил. В изключително подробната пластична картина на света мирните сюжети – оран, скотовъдство и лозарство, съжителстват с военните сблъсъци, с окървавените и обезобразени тела. Картината на войната е отблъскваща:

Смут и раздор се намесват, а

също и Смърт безпощадна

сграбчила воин ранен, още жив,

а и други без рани,

трети пък, вече убит, за крака го

повлича сред боя

с метната дреха през рамо, обагрена

с кърви юнашки.

Съзнателно натрупани подробности, свързани със смъртта и раните, показват истинското лице на войната. Тя унижава хората. На рисунката върху щита на Ахил сякаш историята за Троя се повтаря. Обсаденият град върху щита се отбранява, дори съпругите на воините, също като Андромаха, са горе на стените с „малките рожби“. В боя отново участват и боговете Атина и Арес. Смъртта властва и в действителния живот, и в изкования от Хефест щит..

Омир редува разнообразни картини на съзидателната дейност на човека. Той подбира сцени от града и селото, от нивите, от лов, от скотовъдство и земеделие. Тези описания будят не страх и отвращение, а възторг и умиление. Без съмнение авторът идеализира

мирния труд, окачествява го като желан, приятен, дори господарят „с радост в сърцето“ участва в него. Именно Авторовото послание за мир можем да разкодираме в начина на изобразяване на участниците и на чувствата им на радост и удовлетворение. Въпреки че и в мирния свят има конфликти, които се решават в съда, до кръвопролития не се стига.

Чрез контраста между двата града, изобразени върху щита на Ахил, Омир подчертава, че мирът не може да съществува без война и обратното. Това мнение е било споделяно от всички гърци, от целия античен свят. За елинската култура войната е била като неотделима част от живота им. Те са я приемали за нещо естествено.

На щита на Ахил е изобразена сцена, която показва овчари, пасящи своите стада в планината. Тази картина отново внушава спокойствие и душевен мир. Но изведнъж от гората излизат лъвовете, които нападат стадото. Сцената на хармония и спокойствие е нарушена. Тук Омир отново противопоставя хармония и дисхармония, война и мир. Той показва, че едното не може да съществува без другото, че те са неразривно свързани.

Единственият момент, когато гняв - помирение, добро - зло, се обединяват в едно, е изковаването на щита на Ахил. Там Омир съпоставя двете страни на човешката дейност - войната и мира. Божественият създател на щита създава творение, което има магическа сила. Той е съвършен. Върху него Хефест е изобразил целия свят. Сцените са разположени контрастно. Изобразена е дори и самата Троянска война. И накрая идва щастливият финал - празникът. Животът, според щита, е процес на раждане и смърт, в който непрекъснато се преливат радост и болка. Щитът е вид тълкуване на Омировата поезия от самия него.

Голяма роля в „Илиада“ имат боговете, които много често се намесват в човешките дела. Единственото, по което се отличават от хората, е необикновената им сила и безсмъртие. Понякога те стоят по-ниско и от хората: разделят се на враждуващи лагери, интригантстват по-между си, завиждат, променят хода на битките.

Войната и мирът, както и гневът и помирието, са основни събития, около които се организира съдържанието на поемата „Илиада“. Творбата отразява живота на древните гърци в цялостното му многообразие. Древният свят почита, дори издига в култ смелите, жертвоготовни мъже и воители. Елините приемат войната и като необходимост, и като възможност за изява на воля, сила и мъжество. Заедно с това

обаче тя често става извор на мъки и страдания, защото носи заплаха за робска участ на победените. Омир внушава, че Омир отделя всяко едно от събитията и го описва обстойно, за да ни потопи в магията на древна Елада, а с това поемата става още по-вълнуваща и въздействаща.